

*Шелахова К. В.,**студентка кафедри теорії та практики галузевого перекладу
Херсонського національного технічного університету**Карпенкова Н. Ю.,**старший викладач кафедри теорії та практики галузевого перекладу
Херсонського національного технічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «FOOD»

Анотація. Мова як системно-структурне утворення забезпечує спілкування і взаєморозуміння між людьми. Її функціонування передбачає одночасне використання одиниць усіх рівнів. Вираз певної категоріальної семантики в мові досягається саме взаємодією різнорівневих засобів мови. Мова є складною системою, а лексика – одна з її підсистем. Сучасна лінгвістика надає в розпорядження дослідника різноманітні методи і прийоми системно-структурного аналізу семантики мови. Серед них у даний час у роботі лінгвістів різних країн міцно увійшов термін «поле». Будь-яке мовне поле – це інвентар елементів, пов'язаних між собою структурними відносинами, елементи поля мають семантичну спільність і виконують у мові єдину функцію. Поле може об'єднувати однорідні й різнорідні елементи, в структурі поля виділяються мікрополя. Поле складається з ядерних і периферійних конститuentів. Ядро консолідується навколо компонента-домінанти, ядерні конституенти найбільш спеціалізовані для виконання функцій поля, виконують функцію поля найбільш однозначно. Частина функцій припадає на ядро поля, частина – на периферію, межа між ядром і периферією не чітка, отже, конституенти поля можуть належати до ядра одного поля і периферії іншого, і навпаки. Причиною появи великої кількості okazionalizmів є поширення прагнення, ймовірно, під впливом креативної атмосфери комунікації у віртуальному середовищі, експресивно зафіксувати найдрібніші деталі повсякденного життя і прийоми їжі. У статті розглядаються основні особливості творення неологізмів у межах лексико-семантичного поля «Food». Поява в практиці мови великої кількості нових слів зумовила і розроблення їх теорії в лінгвістиці. У нашій статті буде розглянуто особливий клас неологізмів – тобто нових слів, створених у мові індивіда відповідно до існуючих словотворчих моделей (як продуктивних, так і ні), що володіють абсолютною новизною форми і привертають увагу незвичайністю та експресивністю вираження.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, ядро, периферія, конститuent, неологізм, okazionalizm.

Постановка проблеми. Лексика прямо або опосередковано відображає дійсність, матеріальне і культурне життя народу, реагує на зміни в суспільстві. Лексика не є чимось назавжди сталим, це живий організм, в якому постійно відбуваються різні процеси: поява одних слів, вихід з ужитку інших, переміщення слів з одного шару в інший і т.п. Структура словникового складу розглядається у двох аспектах: системні відносини між лексичними одиницями і стратифікація словникового складу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність питання полягає в тому, що детальне вивчення слова як фунда-

ментальної складової одиниці мовної системи є основною проблемою вивчення лінгвістики. Лексичні одиниці, що входять до складу поля «FOOD», є складником словникового запасу мови, їх вживають в усному мовленні, в художніх текстах. Незважаючи на те, що було опубліковано велику кількість робіт з вивчення лексико-семантичних полів, поле «FOOD» вимагає детального дослідження. З огляду на це існує необхідність проаналізувати лексико-семантичне поле «FOOD» для того, щоб визначити найбільш підходящі способи організації та репрезентації лексичного матеріалу.

Характерною особливістю даного етапу розвитку англійської мови є поява в ній великої кількості нових слів. Як зауважив М. Епштейн, який в останні роки активно займається питанням неології, «лексичне поле мови досить розтягнє, щоб утворити смислову нішу для практично будь-якого нового слова <...> Чим багатша мова, тим більше вона потребує нових слів і сенсів, які заповнили б її зростаючу ємність. Не тільки українська, але ще більше англійська мова постійно втягує у свою «вакуумну воронку» величезну кількість нових слів і виразів, хоча не завжди потреба в них лексично обґрунтована». Слідом за М. Епштейном, ми визначаємо неологізм як функціональне новоутворення, яке служить якоюсь інформаційною або комунікативною метою [3].

Поява в практиці мови великої кількості нових слів зумовила і розробку їх теорії в лінгвістиці. **Мета статті** – розглянути особливий клас неологізмів – тобто нових слів, створених у мові індивіда відповідно до існуючих словотворчих моделей (як продуктивних, так і ні), що володіють абсолютною новизною форми і привертають увагу незвичайністю і експресивністю вираження.

Виклад основного матеріалу. Причиною появи великої кількості okazionalizmів є поширення прагнення, ймовірно, під впливом креативної атмосфери комунікації у віртуальному середовищі, експресивно зафіксувати найдрібніші деталі повсякденного життя і прийоми їжі: зернятка кукурудзи, застрягле між зубами (caukern), сліди, що залишилися на пальцях після вживання чіпсів (cheedle), останній кубик льоду (cubelo), біла м'якоть, що залишилася на апельсині після зняття шкурки (fremnant), перший ковток дуже гарячого напою (furr), засохла гірчиця на кінці тюбика (mooger – mustard booger), рідина, що залишилася в упаковці з хот-догом (frankfluid), сир, що прилип до стінок коробки з-під піци (mozzalastics), кетчуп, засохлий на шийці пляшки (tomain), дрібні залишки їжі, що залишилися в раковині після миття посуду (drain salad) і т.д. [4].

Популярними для утворення нових слів виявилися слова *beer i banana*. На основі першого було зареєстровано 4 одиниці: *beer goggles* (взаємна привабливість «з п'яних очей»), *beer thirty* (відкриття нової банки пива щопівгодини), *beersightedness* (особлива привабливість осіб протилежної статі після останньої випитої чарки), *beerplug* (inability of a man to «perform» ..., cause by consumption of too much alcohol).

Давно відоме в англійській мові слово *brunch* (breakfast + lunch) послужило моделлю для створення неологізмів *brinner* (breakfast + dinner – нічна їжа, після вечері перед сніданком); *brunchinner* (нічна комбінація всіх пропущених денних прийомів їжі); *dinch* (прийом їжі між обідом і вечерею, з 14.00 до 18.00); *linner* (lunch + dinner – пізній обід або рання вечеря); *lupper* (lunch + supper – їжа між обідом і вечерею) [4]. Таким чином, очевидно прагнення розширити семантичне поле «meals» у зв'язку з новими практиками прийому їжі і порушенням традиційних тимчасових меж цього побутового процесу.

Інший важливий принцип створення okazionalizmів для експресивного вираження відтінків значень – каламбур, тобто гра слів на основі співзвуччя нового слова з наявним в мові аналогом, але при цьому також часто мають місце телескопічні скорочення. Гра слів на основі схожого звучання неологізму з реальним словом (у даному випадку – з власним ім'ям) представлена, наприклад, поєднанням *Alfred Hitchcock* – «to stab continuously at a block of frozen food items to make them cook faster». Прикметник *eggshasted* (відсутність яєць у холодильнику), як легко помітити, співзвучний англійському дієприслівнику *exhausted* (пор. також *coeggulate* – *coagulate*; *tictactic* (n.) – «тактика» дістання з контейнера однієї таблетки *tic-tac*) [4]. Причому в деяких випадках в основі okazionalizmu лежать саме його звучання і ритмічна структура, але «візуальне впізнання» має місце за рахунок графіки ключового елемента: *caffeineergy*, *disconfect*, *frankquized*, *inocculatte*, *toasticles*, etc.

Своєрідним продовженням мовної гри є утворення евфемізмів через поєднання (часто телескопічного) елемента відомого слова й афіксів. Наприклад, ціла група евфемізмів пов'язана зі зловживанням спиртними напоями: *retox*, *imbourbonated*, *happytitis*, *liquordized* [4].

Як вже зазначалося вище, спектр словотворчих елементів, які використовуються в okazionalizмах, не надто широкий. Однак серед них можна виділити деякі, що більш часто застосовуються. Так, під час утворення іменників зазначено три випадки використання суфікса *-age*. Нагадаємо, що він не є споконвічно англійським (ME < OF < Laticum, – neut. of aticus – adj. suf.). У сучасній англійській мові він зазвичай «вживається для утворення іменників від дієслів і прикметників» для позначення процесу, результату процесу або стану чогось (*blockage*, *coverage*, *leakage*, *storage*, etc.) і проведених вимірювань у відповідних одиницях (*acreage*, *mileage*, *tonnage*, *voltage*, etc.); зберігся і цілий ряд слів із цим суфіксом, запозичених із французької мови: *advantage*, *baggage*, *damage*, *package*, *pilgrimage*, etc.) [2, с. 17].

В аналізованому нами розділі словника Unwords. Com ми виділили такі слова: *sloorage* (процес «вислизання» начинки, інгредієнтів і т.д.: *There was much sloorage when the hot dogs, hamburgers and sandwich contents slipping from between their covers*), *excess bunnage*, *excess frankage* (ситуація під час виготовлення хот-догов, коли кількість булок перевищує кількість сосисок, і навпаки). Таким чином, очевидним є вживання цього

суфікса в його традиційному значенні, у двох останніх випадках сосиски й булки служать своєрідними одиницями виміру.

Суфікс іменників *-let*, який позначає «предмети, що представляють собою зменшену копію», і застосовується найчастіше в повсякденній розмовній мові [1, с. 18], представлений словом *siplets* – маленькі ковточки дуже гарячого напою.

Як відомо, поширення в усьому світі ресторанів швидкого харчування, найпопулярнішим з яких є McDonald's, зумовило і появу в американському варіанті англійської мови слів із префіксом *Mc-*. Нагадаємо, що автором неологізму *McJob* був відомий американський письменник Д. Коупленд (Douglas Coupland), який вперше вжив це слово в романі 1991 р. *Generation X*. В аналізованому розділі Unwords.com є три слова з цим префіксом:

1) *McFinch* – маленька пташка, що мешкає тільки на парковках ресторанів швидкого харчування;

2) *McMonia* – неприємний «хімічний» запах, що відчувається відвідувачами ресторану, коли працівник протирає підлогу під їхнім столиком;

3) *McSkimming* – швидка передача замовлення на Макавто (*drivein*) [4].

Слід звернути увагу на незвичність графіки і вимови цих слів: з великої літери пишуться і префікс, і основа.

Цікаво зазначити, що саме за допомогою суфіксації доповнюються граматична парадигма деяких слів. Наприклад, у разі додавання до іменника *mayonnaise* традиційного дієслівного суфікса *-ize* утворюється дієслово *mayonize*, а також у разі додавання цього ж суфікса до іменника *condiment* (приправа) виходить дієслово *condimentize* (пор. також з *liquordized*). Найбільш часто застосовується «процесуальний» суфікс *-tion*: *crispinization* (затвердіння в холодильнику шоколадних тістечок), *gumashification* (викидання в попільничку використаної жувальної гумки), *lactomangulation* (відкриття упаковки з молоком не з того кінця тощо) [4]. Суфікс *-some* додається до дієслова *chew* й утворює прикметник *chewsome*, що має кілька значень: *вимагає пережовування; смачний; приємний, привабливий*.

Як видно з наведених вище прикладів, під час створення неологізмів іноді використовуються слова «високого стилю», у разі додавання до яких певного суфікса створюється своєрідний комічний ефект. Ряд новоутворень «маскується» через свою морфологію та орфографію під латинські: *abacus* (спекти пиріг), *porkus non gratis* (шматочок бекону, що залишився на дні пакету), *umbilinkus* («хвостик» на сосисці), *bleetus* (пінка на какао, бульйоні і т.д.). Суфікс латинського походження *-cide* («смертоносний, що вбиває») також використовується в деяких словах аналізованого поля: *burgacide* («самогубство» котлети на грилі і падіння на вугілля), *bazookacid* (непереборне бажання стукнути по міхуру жувальної гумки в роті у когось), *wondracide* («умертвіння» шматка хліба ножем і холодним маслом).

На завершення кілька слів про «прозорість» новоутворень і можливості встановлення за словником їхніх значень або складових елементів. Загалом, у разі роботи з хорошим загальним сучасним словником це можна зробити, навіть якщо до складу okazionalizmu входить сленгізм. Наприклад: *bolognah* (*bologna* + *nah* / n: / - sl. No) – виявлення в холодильнику болоньї, вид якої не вселяє апетиту; *radiculous* (*rad* - sl. *extremely exciting*, *extremely good*) – найвища похвала за дуже смачну їжу ресторану тощо.

Однак великі труднощі викликає інтерпретація лексичних одиниць, до складу яких входять власні імена, брендові назви, торговельні знаки тощо, які є для носіїв іншої мови лакунами культурного простору і вимагають для їх розуміння знання відповідних реалій, практик споживання і т.п. Наприклад, *smaco* – *s'more* + *taco*, *s'more put into a tortilla*; *frastra* – *material used on the «For Your Protection» safety seals on most drug / vitamin bottle*; *спеціальний харчовий пластик*; *dumpster cake* – *містечко, знайдене в сміттєвому контейнері (Dumpster – назва американського виробника сміттєвих контейнерів)* [4].

Таким чином, проведений аналіз неологізмів-оказіоналізмів, що належать до лексико-семантичного поля FOOD, показав, що для їх утворення використовуються різні лексичні пласти – від книжних слів до сленгізмів, широко відомих тільки в американському варіанті англійської мови.

Висновки. Відповідно до класифікації М. Епштейна, проаналізовані нами лексеми можуть бути охарактеризовані в основному як «номінативні», оскільки вони відповідають на нові життєві запити і креативно описують навколишню дійсність. Деякі з них є «концептивними», оскільки вони свідчать про словотворення і не називають якоесь нове явище, але швидше вводять у мову нове поняття або ідею, пов'язані з повсякденними культурними практиками. Започаткована в роботі спроба вирішення проблем, пов'язаних з мовною онтологізацією лексико-семантичного поля FOOD, відкриває перспективи для подальшого вивчення теми в руслі суб'єктивно-орієнтованого підходу, коли порівнюється поведінка людини у світі діяльності та її картина світу у світі цінності через досвід тіла і мови.

Література:

1. Словообразование. Справочник по английскому языку / А. Кейпл и др. Москва : АСТ-Астрель, 2003. 366 с.
2. Щур Г.С. Теории поля в лингвистике ; предисл. М.М. Маковского. Изд. 3-е. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. С. 19–22.
3. Эпштейн М. Слово как произведение. О жанре однослова. URL: <http://old.rus.ru/antjlog/intelnet/ds.odnoslovie1.html>

4. New recipes from Moosewood Restaurant ; Moosewood collective. Berkley : Ten Speed Press, 2000. 302 p.

Shelakhova K., Karpenkova N. The formation of English neologisms in the lexico-semantic field «Food»

Summary. Language as a systemic-structural formation provides communication and understanding between people. Its operation involves the simultaneous use of units of all levels. The expression of certain categorical semantics in language is achieved precisely by the interaction of different levels of language. Language is a complex system, and vocabulary is one of its subsystems. Modern linguistics provides the researcher with various methods and techniques of system-structural analysis of the semantics of language. Among them, the term «field» is now firmly included in the work of linguists from different countries. Any language field is an inventory of elements related to each other by structural relationships, the elements of the field have a semantic community and perform a single function in the language. The field can combine homogeneous and heterogeneous elements, in the structure of the field are allocated micro field. The field consists of nexus and peripheral constituents. The nexus is consolidated around the dominant component, the nexus constituents most specialized in performing field functions perform the field function most clearly. Part of the functions falls on the nexus of the field, some on the periphery, the boundary between the kernel and the periphery is not clear, therefore, the constituents of the field may belong to the nexus of one field and the periphery of another and vice versa. The main features of creation of neologisms within the lexical-semantic field «Food» are considered in the article. The emergence of a large number of new words in the practice of language led to the development of their theory in linguistics. In our article a special class of neologisms will be considered – that is, new words created in the language of the individual according to existing word-forming models (both productive and not), possessing absolute novelty of form and attracting the unusualness and expressiveness of expression.

Key words: lexical-semantic field, nexus, periphery, constituent, neologism, occasional word.